

Helse- og omsorgsdepartementet
Pb. 8011 Dep.
0030 Oslo

Høringsnotat – Nasjonal helseplan (2007- 2010)

Vi viser til departementets brev av 22. mai og telefonsamtale med Mette Nilstad 14. juni om utsettelse av høringsfristen for Statens seniorråd til 29. juni.

Høringsnotatet tar opp de viktigste utfordringene i helsetjenesten i planperioden. Som det pekes på, ligger mange av årsakene til befolkningens helsetilstand utenfor helsetjenesten, og det må derfor satses på andre områder og sektorer for å redusere for eksempel de sosiale ulikhetene i helse. Statens seniorråd hilser derfor velkommen den bebudede nasjonale strategien mot sosial ulikhet i helse. Vi ser også fram til den kommende omsorgsmeldingen hvor bl.a. handlingsplaner for områdene kompetanseheving og rekruttering, demens og spesialisthelsetjenester til eldre blir omtalt.

Statens seniorråd velger å kommentere følgende fire temaer i høringsnotatet:

- Forebygging
- Pårørende og frivillige
- Personell/samhandling/kapasitet
- Forskning

Forebygging

- Det må satses på forebyggende tiltak for å redusere antallet hjelpetrequende eldre og bidra til flere aktive år for seniorene.

Flere eldre som lever lengre enn før vil, som det står i planen, føre til et økende behov for helsetjenester. Flere eldre er imidlertid ikke bare et problem, men også en ressurs. De aller fleste eldre er selvhjulpne langt opp i høy alder, og hjelper også andre. For disse er det viktig at forholdene legges til rette for at de kan være sosialt og fysisk aktive.

Mye tyder på at dårlig helse som tilskrives aldringsprosessen ofte skyldes fysisk inaktivitet. Det er behov for å nå ut til hele befolkningen med informasjon om sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse. Slik informasjon må kombineres med tilbud som appellerer til seniorene, og tilrettelegging for fysisk aktivitet i lokalmiljøet og fritidsområder. Opparbeiding av grøntområder og bygging av gang- og sykkelveier kan være gode investeringer som innbyr til fysisk aktivitet og samvær for alle aldersgrupper, også seniorer.

Lokalt er også senior/eldresentre viktige møteplasser som bidrar til at mange eldre kan leve lengre uten sykdom og plager. Statens seniorråd er opptatt av at det finnes lokale møteplasser så som senior/eldresentre i alle kommuner og bydeler, og at sentrene er tilgjengelige for alle brukere.

Pårørende og frivillige

- Pårørende og frivillige med omsorgsoppgaver må få støtte og oppfølging.

Som det påpekes i planen, er omfanget av omsorgsarbeid utført av pårørende og frivillige nesten like omfattende som den offentlige omsorgen, og det ligger et stort potensial i å legge forholdene til rette for de som står i frivillig omsorgsarbeid.

Å være pårørende til psykisk eller fysisk syke, unge eller eldre, kan være en stor belastning. Det offentlige må derfor støtte med ulike tiltak slik som opplæring og gratis avlastning i hjemmet eller institusjon. Regelmessig avlastning til avtalte tider gir pårørende nødvendige pauser slik at de har overskudd til å fortsette med omsorgsarbeidet i hjemmet.

Omsorgslønn er også en ordning som kommunene plikter å ha, og som skal legge til rette for privat omsorgsarbeid der dette blir regnet som det beste for brukeren.

Det finnes også tekniske løsninger som kan oppleves som en trygghet for de pårørende, herunder mulighet for å kommunisere elektronisk med helsetjenesten eller installering av elektroniske kontrollsystemer. Pårørende og andre som skal bruke de tekniske hjelpemidlene må få den nødvendige opplæringen og støtten.

Vi vil i tillegg peke på at det er viktig med et støtteapparat som kan tre raskt inn ved akutte behov, som ofte oppstår for pasienter og pårørende.

Personell/samhandling/kapasitet

- Rekruttering og tilgang på utdannet personell må sikres.
- Helse- og omsorgspersonell må få bedre kompetanse innen geriatri, og antall legerspesialister i geriatri må økes.
- Det må etableres flere avdelinger/institusjoner for omsorg ved livets slutt.

Statens seniorråd er enig i at det er viktig å styrke og forbedre samhandlingen mellom tjenester og nivåer og ser positivt på det arbeid som nå gjøres i departementet i forbindelse med oppfølgingen av Wisløff-utvalget, herunder vurdering av et nasjonalt avtalesystem for understøttelse av samhandling. Rådet vil særlig understreke hvor viktig det er å ha gode rutiner ved utskrivning av eldre pasienter fra sykehus til eget hjem slik at nødvendige hjemmetjenester er avklart ved utskrivningen.

Det må også sikres fortsatte rekrutteringstiltak av kompetent personell, som gis anledning til utvikling og refleksjon i arbeidet. Statens seniorråd vil bl.a. nevne økte stillingsbrøk og utdanning av voksne, herunder innvandrere, som eksempel på rekrutteringstiltak.

I planen pekes det flere steder på økningen i antall syke eldre og behovet for behandlingsskapasitet og kompetanse og riktige prioriteringer. Statens seniorråd har i

andre sammenhenger tatt til orde for en sterkere satsing på geriatri, både i kommune- og spesialisthelsetjenesten. Vi etterlyser en presisering av behovet av geriatrisk kompetanse i planen.

Alle pasienter, uansett alder, skal behandles med verdighet. For å sikre en best mulig behandling for døende pasienter, er Statens seniorråd opptatt av at man på landsbasis har nok institusjoner og avdelinger for omsorg ved livets slutt.

Forskning

- Forskning om eldre i alle deler av helse- og omsorgstjenesten må økes.

Statens seniorråd er enig i at det trengs mer og bedre forskning i helse helsetjenesten, og vil gi sterk støtte til forslaget om å øke forskningsaktiviteten rettet mot eldre.

Brukermedvirkning

Til slutt vil rådet uttrykke tilfredshet med at departementet i del I i høringsnotatet uttrykker at arbeidet med Nasjonal helseplan skal ta utgangspunkt i pasienters og pårørendes perspektiv, og at det skal legges stor vekt på brukermidvirkning og brukerstøtte. Vi mener imidlertid at dette kunne ha kommet sterkere til uttrykk i de øvrige delene av dokumentet, f. eks. blant utfordringene i del II og i del III og IV.

Med vennlig hilsen

Ivar Leveraas
rådsleder

Lena Hagberg
seniorrådgiver